

Monumentnummer*: 529811

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 21 december 2012
Kadaster deel/nr 82915/77

Woonplaats* Arnhem
Gemeente* Arnhem
Provincie* Gelderland

Locatiennaam Arnhem
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Arnhem	I			2091
Arnhem	I			1487

Omschrijving**

Omschrijving

TERREIN met AANLEG. De bodem van Diogenes en omgeving bestaat uit zand en maakt deel uit van een relatief vlak deel in de door gletscherijs opgestuwde zuidelijke Veluwe. Het kamp ligt noordelijk van de langs de zuidzijde van de Kemperberg, globaal oost-west lopende, rechte Koningsweg. Deze weg zou in rudimentaire vorm dateren uit het laatste kwart van de 17e eeuw - de tijd dat stadhouder Willem III koning van Engeland was. De Koningsweg is nog steeds als belangrijke verbinding en als een ruimtelijk structurerend element aanwezig, ook doordat hij als ontginnings- en nederzettingbasis functioneerde. Oostelijk van de Kemperberg werden vanaf het midden van de 19e eeuw aan weerszijden van de Koningsweg, met name op gronden van de locale adel en / of grootgrondbezitters, (ontginnings)landgoederen gesticht met daarop (pacht)boerderijen. In de praktijk bleek het boeren op de schrale Veluwegronden niet gemakkelijk en vooral aan de zuidzijde van de Koningsweg werd de bosbouw al direct dominant en tevens werd hier de op ruime schaal wildjacht uitgeoefend. Een groot deel van hun sedert 1909 verworven jacht- en woeste gronden ten noorden van de Koningsweg en ten westen van de Kemperbergerweg werd in 1935 door het redersechtpaar Kröller-Müller bestemd tot Nationaal Park De Hoge Veluwe, dat in 1937 aan de staat werd overgedragen. Diogenes werd aangelegd op de zandgronden ten westen van de ontginningsboerderij Rijenburg, westelijk van de toegang tot het Nationaal Park de Hoge Veluwe. Het zuidelijk deel van dit terrein werd rond 1940 doorsneden door een netwerk van haaks op elkaar staande en diagonaal verlopende boslaantjes. Op

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

ongeveer 100 m ten noorden van de Koningsweg kwam binnen een bestaand deel van haaks op elkaar staande boslanen de hoofdbunker Diogenes tot stand en ten zuidwesten daarvan - en dicht aan de weg - een tweede, veel kleinere bunker. Het wegenpatroon werd hierbij in hoofdzaak gehandhaafd en in het westelijk deel ook tot op de dag van vandaag onverhard gelaten. Voor wat betreft de hoofdbunker werd het bestaande pad echter wel sterk aangepast. Deze bunker werd verdiept gefundeerd en werd deels onder het maaiveld aangelegd, wat tot gevolg had dat de toegangsweg hellend afliep in noordelijke richting. De doorgaande verbinding raakte door de totstandkoming van een steilrand aan de noordzijde van de bunker gestremd. Oostelijk naast de bunker kwam een nog bestaande, relatief smalle opstelplaats te liggen; zowel de aflopende toegangsweg als de opstelplaats werd uitgevoerd in beton; ook de opstelplaats grenst aan een steilrand. De steilrand was mogelijk gecreëerd om luchtaanvallen vanuit die hoek af te schermen, terwijl de bestaande, opgaande beplanting met het doel van zo groot mogelijke camouflage gehandhaafd zal zijn. De toegangsweg leidde aan de oostzijde langs de bunker, om een grote toegang aan de noordzijde van de bunker met (vracht)auto's te kunnen bereiken. De hoofdbunker werd intussen via een recht, diagonaal, in zuidwestelijke richting verlopend, betonnen pad - met in de ondergrond mogelijk kabel- en andere verbindingen - verbonden met de kleinere bunker; het pad is in de bossige omgeving nog op verschillende plaatsen goed waarneembaar, ondanks de na de oorlog aangebrachte hekwerken. Tevens zijn aan de westzijde van bunker de Diogenes op maaiveldniveau enige betonnen platen aanwezig, die mogelijk als opstelplaatsen voor (personen)auto's dienden. Eveneens op maaiveldniveau bevinden zich, zowel bij de hoofdbunker, als bij de kleinere, enige door betonnen deksels afgesloten kokers, met hierin klimijzers, die ondergrondse ruimten of verbindingen doen vermoeden. Zowel het patroon van oorspronkelijk aanwezige bospaden, als de in beton uitgevoerde wegen, verbindingen, opstelplaatsen en kokers zijn nog in het veld aanwezig of herkenbaar, terwijl ook het beoogde karakter van de aanleg nog goed herkenbaar is.

Waardering

TERREIN met AANLEG van Diogenes, van algemeen belang als relatief gaaf onderdeel van een uit de Tweede Wereldoorlog stammend en door de Duitse bezetter opgezet groot militair vliegveld, vanwege: stedenbouwkundige, historisch-geografische, krijgs- en cultuurhistorische en complex- en ensemblewaarden, die onder meer kunnen blijken uit de voor de bouwtijd kenmerkende onderdelen en details, uit de in het concept verwerkte, deels reeds in het landschap aanwezige elementen, uit het authentieke beloop en de deels dito uitvoering van wegen en paden, uit de voor het speciale doel in beton op het bestaande grondplan heringerichte wegen, uit de door middel van steilranden gerealiseerde camouflage en uit de samenhang van en met het totale militaire vliegveldconcept.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Open verdedigingswerk

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument